

Erindringer fra min barndomstid i Haar

Jeg er født på Haar Nedergård den 26.4.1917, hvor jeg stadig bor. Bortset fra de ca. 5 år, hvor jeg var ude at tjene, på Højskole, Landbrugsskole og inde som soldat, samt de første 5 år vi var gift, og vi havde 3 forskellige landbrug, inden vi flyttede hjem til mit fødehjem, først som forpagter, senere som ejere, har jeg levet her.

Som barn på en gård var jeg vel nok en smule privilligeret, selvom jeg selvfølgelig havde mine pligter som alle andre på gården. Det var også dårlige tider for landbruget i kriseårene omkring 1930.

Jeg kan huske, at min fader havde et kreditforeningslån på 56.000 Kr. Det var hvad der kunne lånes i første prioritet på en gård på 90 td. I. godt besat med alt og i god gænge på den tid. Renten var 1260 Kr. halvårlig.

Vi havde ca. 25 køer på gården. Prøv at regne ud, hvor mange af dem, der skulle til for at betale renterne, når en ko kostede 60-70 Kr. stykket. Ja, en 35-40 stykker!

Men der var sammenhold i byen og blandt naboerne. Alle kom hinanden ved. Jeg husker så tydeligt, hvordan man hjalp hinanden. Når nogle i byens huse var syge, eller når vi slagtede, til barseler eller lignende, blev jeg sendt op med barselspotten eller en kurv med slagtevarer til dem. Man kan sige, at det var så lidt, men det viste dem trods alt, at de ikke var helt glemt. Jo, -- jeg tænkte nu alligevel på, når jeg var på disse ture, at jeg var heldig. Selv om vi var mange på gården, havde jeg selvfølgelig også mine pligter hver dag at udføre, det hørte sig til den gang, og hvor var det sundt for sådan en knægt. De fleste af dem, der boede i husene i Haar, var meget fattige. Der var ikke meget arbejde om vinteren, og der var næsten ingen understøttelse at få, undtagen fattigvæsenet, og det passede man på ikke at bebyrde, da det for det første var meget flovt, og så mistede man stemmeretten tillige. Det var som sagt fattigt for husfolkene, men skam også for dem i gårdene. Her i byen var der da et par stykker, der måtte sælge. Vores dejlige lille landsby, med gadekæret i midten, og gårde og huse beliggende rundt om dette er, synes jeg, er prototypen på en dansk landsby. Dem der boede der i min barndom, var jo også ganske almindelige mennesker fra den tid. Der var mange gamle og ensomme, der boede i de små gamle huse, og det var egentlig underligt, der var kun en familie i husene, der havde skolesøgende børn, ellers var det, syntes jeg, meget gamle mennesker. Jeg mindes dem næsten alle i husene som nogle meget specielle mennesker, og nogle var vel det, vi i dag ville kalde for originaler. De fleste af dem boede i små, smalle lavt-loftede huse, ja flere så lave, at man måtte bukke hovedet for ikke at støde det på både dørkarme og loftsbjælker. Beboerne var duknakkede og krumryggede, både af det daglige slid, men vel også af at bo i disse lave huse. Jeg vil prøve at skrive lidt ned, om det jeg mindes om alle beboerne i Haar fra ca. 1925. Jeg vil begynde med det første hus på venstre side af bygaden fra Hinnerup siden, og så gå hele vejen rundt.

Snedker-Marie, blev hun kaldt. Hun var en gammel kone, enke efter en snedker, som navnet siger. Hun havde et ret stort hink. Om hun var født med det, ved jeg ikke. Huset hun boede i, lå et stykke under vejen. Det var bindingsværk som stod på nogle syldsten, så ved stærke regnskyl og når sneen smeltede om foråret, stod vandet højt, 30-40 cm, i hele huset, og alt måtte sættes op på borde og stole for ikke at blive vådt. Hun gik rundt i byen, og hjalp til, snart sagt med alt. Omkring århundredskiftet havde byen et stort tærskværk med et lokomobil som trækraft, og hendes arbejde ved tærskningen, var at bære avner væk i et stort sækkelærred. Ja, det er såmænd ikke mere end ca. 20 år siden, at der blev kloakeret i byen, og den sidste beboer, Sigrid Pedersen, blev fri for oversvømmelserne. Huset havde Matr. nr. 15a, og det er uden

tvivl stuehuset til en lille gård, som flyttede ud på Haar mark, til en plads, som nu er bebygget med ældreboliger. I gammel tid hed den Gødvad Nørregade. For få år siden døde ejeren, og hus og grund blev solgt til naboen, og huset nedbrudt. Naboen har nu en dejlig have på arealet.

I det næste hus boede Niels Peter Fynbo. Huset var et gammelt murstenshus med stråtag. Det lå på samme grund 15b, som det forrige. Han boede som nabo til skolen, og lå i evig krig med børnene der. Han skældte ud, slog ud med armene, og truede os med alverdens ulykker, hvis der skulle flyve en bold over hegnet til hans have. Vi drillede ham nok, men vi skulle nok holde os i ærbødig afstand, og ikke hente en vildfaren bold, når han var i nærheden. Han var dengang ca. 75 år gammel, og havde det nok også fattigt.

Det næste hus var skolen. Det var en privat skolen, der ejedes af byens Matr. a gårde. Det vil sige 11 gårde. Her gik alle byens børn, og nogle fra Sandby, i skole. Der var to klasser, en "lille" og en "store". I lille klasse gik børnene fra 7 til 10 år hver eftermiddag, og i store fra 10 – 14 år, når de skulle konfirmeres. De gik hver formiddag, så lærerinden havde nok at se til. Skolen var delt op i en entre for børnene, hvor der var en reol til træskoene, og hvert barn havde sin bestemte reol. Skolestuen havde et langt bord med bænke på begge sider, og så var der to skoleborde med fast bæk, til 2 og 3 børn hver. Et kateter hvor lærerinden sad, og så var der naturligvis en stor kakkelovn med en brændekasse. På væggene hang der nogle Danmarkskort og nogle verdenskort. Fra skolestuen gik man ud i en lille entre for lærerinden, videre ind i hendes stue, videre til køkkenet og et lille soveværelse. Toilettet for lærerinden og børnene var i et brændehus bag skolen. Der var 2 såkaldte lokummer, et for drenge og et for piger. Et bræt med et rundt hul i lagt over en kasse, hvori der stod en spand, der jævnlige skulle tømmes. Det var lærerindens arbejde. Selve skolen var et pænt bindingsværkshus med røde mursten i felterne, og det havde tegltag. Legepladsen var i husets gamle have. Midt på pladsen stod et stort æbletræ, men den meste tid i frikvartererne, tilbragte vi ude på vejen. Det var mere spændende, og næsten ufarligt, da der ikke var megen trafik. Det var skam en begivenhed, hvis der kom en bil til Haar. Lærerinden, Frk. Jensen, eller Maren, når hun ikke var til stede, var en ældre pige fra Mors. Hun var friskolelærerinde, hvilket man på den tid meget nemt kunne blive. Hendes 7-årige skolegang på Mors, foregik i en skole ligesom vores. Som 17-18 årig fandt hun ud af, at hun ville være lærerinde. Hun tog 2 somre til Askov Højskole, og så var hun lærerinde. I Haar private skole lærte vi hverken tysk, eller engelsk, men alle de gængse fag som dansk, regning, religion, og herunder salmevers, danmarkshistorie, verdenshistorie og geografi. Dagen begyndte altid med en salme, og hver time startede også med en sang. Frk. Jensen spillede på orglet, og vi sang så godt vi kunne. Lærerinden sang ikke så godt, men vi lærte trods alt mange sange. Hun var dygtig, og vores præst udtalte efter en eksamen følgende: Det er nogle dygtige børn i Haar skole, måske de dygtigste i kommunen. Hun kan jo ikke så meget, den gamle ting, men den smule hun kan, har hun en forbavsende god evne til at lære fra sig. Det var jo nok en ros, men en, efter min mening, betinget ros. Skolen startede i 1904 og lukkede i 1939. Der har været mange lærerinder i disse år. I en gammel skoleprotokol, har jeg set, at hendes årsløn i 1925 var 1200 Kr. Der var ikke meget at slå til side med. Men hun var en estimeret person, der blev budt med til gilderne i byen. Dette havde godt nok en bagside, for hun skulle gøre gengæld, hvilket måske kunne slå bunden ud af hendes pengekasse.

Næst efter boede Hans Pedersen på en gård, Matr. nr. 11z. Han var ungkarl og havde en husbestyrerinde, der hed Nikoline. Hun var også Morsingbo, og havde været mange år hos Hans Pedersen. Han var en ejendommelig mand. Han levede på en måde lidt i fortiden, samtidig med at han var moderne. Det var hans fødegård, og han havde et udtryk, som han brugte, når noget efter hans mening gik for galt: "Såen va et it i mi fåes og mues tid". På sin måde var han god ved sine folk, men der var noget galt, de ville tit holde grin

med ham. Hans heste var hans et og alt, de måtte ikke svede. Han havde små vogne og redskaber til sine sorte heste. Hans Pedersen var noget så sjældent på den tid, som cyklende turist. Han var let kendelig på sin damecykel, på grund af hans særprægede påklædning. Sorte fjederstøvler, sort tøj med lange skøder, og en bredskygget såkaldt Søren Kirkegårds-hat på hovedet. Han cyklede langt omkring i hele Danmark, ja et par gange endda til Nordslesvig. Min far og mor har mange gange mødt ham rundt i landet, når de var ude at besøge venner og bekendte i deres bil, ja en gang endog på Falster. I 1928 solgte han gården, og de byggede et hus på modsatte side af vejen.

Den næste er også en gård, hvis ejer den gang var Helle og Pie Ryvesen, oversat Peter Iversen, Matr. nr. 12. De boede lidt vesten for byen i en ældre gård. Jeg kan huske, de var slemt plaget af rotter. En gang bed de et spædbarn i øret. Stor historie, der blev skrevet om i aviserne. Pie var "lidt hidsig af blodet", som der står i sangen, og kunne under kortspil, og ved andre lejligheder, blive meget vred, men var ellers en hyggelig mand, som de fleste kunne lide. Jeg kendte ikke så meget til dem, da deres børn var meget ældre end mig, og jeg så dem kun ved mine forældres kaffe og spisegilder.

Næste i rækken var et hus, der nu er nedreven. Der boede Nielsine og Søren Skødt. Søren var arbejdsmand, pantefoged, brødudsalg, og han supplerede sine indtægter ved salg af urtefrø og planter i Haar og omegn. Han var en praktisk og beleven mand. Jeg husker, når han var ude for at sælge urtefrø eller haveplanter, at han altid fik det til at passe med spisetiderne. Mor bød ham altid til at spise med, men som sagt var han meget beleven, og sagde altid nej tak. "Det er skam alt for megen ulejlighed for dig, Inge Marie, det skal du ikke tænke på". Men efter en fornyet opfordring, gav han sig dog altid, hvorefter han sagde: "Ja, ja da, så ska det vær for værtindens skyld, manne tak!". Derpå spiste han ellers godt, og fortalte om nyt fra by og egn. Det var også ham, der solgte sodavand, wienerbrød og slik ved vores juletræsfest i Haar skole. Det gav jo også en skilling. Oppe hos Søren Skødt var året delt op i to dele. Det der var sket før og efter festen. Det lyder jo meget mystisk, hvad var det for en fest mon? Som de fleste her på egnen ved, holdtes der i Hinnerup nogle gevaldige grundlovsfester. Der kom mennesker fra både Aarhus og Randers amter, med særtog fra disse byer. Fællesorganisationen holdt sin fest ved Skovpavilionen, og de borgerlige sin fest neden for højen i skoven ved våbenbrødforeningens mindesmærke. Begge fester startede med optog gennem byen med hornmusik i spidsen. Det lød godt navnlig i skoven, hvor flere sange blev sunget med musikledsagelse. På parkeringspladsen ved Skovpavilionen (nuværende fritidshjem) var der fyldt op med gøjl af alle typer. Cirkus, karruseller, luftgynger, skydeboder, kødædende kannibaler (han var fra Søften), motorcykel dødsdrome og meget andet, ligesom der var en masse kønne unge damer fra Aarhus. Det var en meget stor dag for Hinnerup. I den gamle gæstgivergårds rejsestald, og flere andre steder, var der cykelstald, hvilket var en fantastisk god forretning, da der kom rigtig mange cyklende gæster. Biografen havde også en meget stor dag. Der var forestilling fra kl. 4 og til kl. 12 uafbrudt. Vi kom helt bort fra Søren Skødt, for deraf det med før og efter festen. På denne dag var Søren kontrollør med guldtresset kasket. Det følte han, der var en lille mand, som en stor ære, og deraf udtrykket "før og efter". Søren havde en meget køn kone. Hun gik ud at hjælpe til ved gilder og lignende. Hun var som sagt køn, og havde ikke noget imod, at det stærke køn lagde mærke til hende. Hun havde en lille dreng, som desværre kom til at ligne en fra byen, ret udpræget. Det kunne en mand fra Sandby også se, og en dag han var i Haar ved købmanden at få en øl eller to, kom Jensine ind i butikken med drengen ved hånden og skulle handle. Niels Bråd står og ser lidt på parret, og kan ikke dy sig. "Py, py – det er da forbløffende som den dreng da kommer til at ligne sin far". Ingen kommentarer. Lidt efter gentager han sin udtalelse, måske lidt højere. Så siger Jensine, måske lidt spidst: "Ja, to hvem fanden sku han ellers ligne", hvorefter hun og drengen forsvandt. Det blev Niels

Bråds dag. Huset blev senere købt af naboen til fodermesterhus, men blev for mange år siden jævnet med jorden.

Lige bag Søren Skødts hus ligger Haar Vestergård. Mariane og Niels Nielsen havde ikke været gift ret længe, det første jeg husker, så Niels havde været ungkarl i mange år, inden han giftede sig med sin husholderske Mariane. Han måtte jo nok som de fleste andre mænd afrettes lidt. Ved deres sølvbryllup skrev en nabo, Hans Dahlsgård, en sang, hvis omkvæd lød: "Og der har de nu stået i mange år!". Mariane var en meget proper kone, og for eksempel Niels's træsko stod altid ude på trapstenen, og der har de nu stået o.s.v. De havde 3 børn, to piger og en dreng, men de var meget yngre end mig, så dem har jeg aldrig leget med.

Ane og Niels Jensen boede i den næste gård. Derop kom jeg en del, da de havde 3 drenge, så nogenlunde på min alder. Den ældste var blind og døde ved konfirmationsaldren. De havde en masse legetøj, og vi måtte meget mere der oppe end hjemme hos mig. De var mere robuste end mig, også meget stærkere, og jeg glemmer aldrig, da de under leg, puttede mig ned i hakkelseskassen, satte sig på låget af den, og begyndte at fylde hakkelse ned i den, gennem en kanal fra loftet. Jeg var en 7-8 år, og jeg tror aldrig, jeg har været så bange i mit liv, som den gang. Vi var tit i Sandbyskoven, hvor vi fangede ørreder i bækken. Vi fangede dem med hænderne under brinkene. Det var en stor oplevelse og en sjov fornemmelse, når ørrederne sprællede mellem fingrene på en. Ane og Niels var gemytlige mennesker, der havde stor selskabelighed. De havde en kørehest til at spænde for jumpen. De andre i byen måtte klare sig med en arbejdshest til byturen.

I det næste hus boede købmanden. Han hed Lindhart Skødt, men var ikke i familie med Niels Skødt. Det første jeg husker, var at han ikke var gift, men spiste hos sine forældre, der boede lige over for købmandsforretningen. Huset brændte ca. 1924, og i tiden det tog at opføre den nye forretning, flyttede han over til sine forældre. Der var ikke elektrisk lys, og kaffemøllen skulle trækkes ved håndkraft. Jeg har tjent mange kræmmerhuse med knald ved at male kaffe for ham. Da det nye hus var bygget fik han en husholderske, Mette fra Sønderjylland, som han giftede sig med. Købmandsforretningen i Haar var en god forretning dengang. Der var mange mennesker i byen, og mange fra Sandby handlede også i Haar. Lindhart Skødt var den første i Haar, der havde bil. Det var en Ford T med gardiner for vinduerne. Man kunne leje den både med og uden fører. Det var meget spændende med den bil, der var måske kun ti i kommunen, og navnlig når den ikke ville starte. Så løftede man det ene baghjul lidt op med en donkraft, fordi det så var nemmere at starte den. Der var selvfølgelig ikke selvstarter den gang, så man fattede håndsvinget, og drejede rundt, og så gik den måske i gang, tiest med nogle gevaldige knald. Det var spændende at komme til købmand, og hvis man havde 2 ører, jøsses, sikke et kræmmerhus knalde, man kunne få. Man kunne også være heldig, at der var nogle varer, der skulle bringes ud, og fik man den tjans, ja, så kunne det ske at man fik drikkepenge, og knalde af købmanden. Så var dagen reddet. Lindhart blev slemt fordrukken, og røg en masse Flag cigaretter, og kunne ikke blive ved forretningen, medvirkende årsag var vel også oprettelsen af Haldum Brugsforening. Han er den eneste, jeg har hørt om, der både havde nicotinforgiftning og delirium-tremens på samme tid, og overlevede.

I næste hus boede Balze. Han boede også i et meget gammelt, lavt hus af bindingsværk, næsten helt dækket af buske og træer. Det lå lavt i forhold til vejen, men da der var en dyb grøft, var det sjældent, der var oversvømmelse. Da Balze døde, blev det revet ned, og jorden delt mellem naboerne. Balze var en ejendommelig type. Han var det man kalder "af god familie", men blev gift med et skidt kvindfolk, som man sagde. Hun var ikke flink til at hjælpe ham på det landbrug, de havde i Trige Bærmose. Hun ville vist også

holde kærester, så Balze begyndte at drikke og måtte til sidst sælge ejendommen. Der blev lige nok til at købe det lille hus i Haar, og han begyndte at gå på dagleje på gårdene. Konen forlod ham, og han begyndte sin eneboertilværelse. Vi børn var glade for ham, han havde børnetække, og det var både spændende og hyggeligt at komme ind at besøge ham. Det var ellers forbudt af vore forældre, for, som man sagde: "Han va olle jænle", han havde lus, hvilket i øvrigt ikke var ualmindeligt dengang. Vi besøgte ham nu alligevel, for han var så hyggelig, men vi passede på ikke at komme for tæt på ham. Hønsene gik inde i stuen hos ham, og en dag sagde han til os: "Kom ind bette bøen, no ska I bare sie. I ve mi goe skrukhøn lægge å rue hie i forænen o mi seng, å nå hon så ska op å æe, lægger a dynen over ægen, så de et blyver kol". –Vi børn tænkte, ja han er praktisk, men alligevel, have hønsene ved sig i sengen, nej, det ville vi nu alligevel ikke have. Han lavede mad til nogle dage af gangen. Så stillede han det i ovnen. Måske grøn kålssuppe i det nederste rum, i det mellemste pandekager, og oppe i det smalle øverste rum stod kaffekanden. Såre praktisk, men alligevel, tænkte vi. Han havde også byens bedste æbletræ, og når vi var inde hos ham, trak han en kasse frem under sengen hvori æblerne lå, og så fik vi hver et. Så lige en gang på buksebenet, og derpå nød vi ellers det gode røde æble. En gang hver 14ende dag skulle Balze til Trige efter rugbrød. Han gik tidligt om morgenen med et reb over skuldrene, og en stok i hånden. Derefter gik det stærkt af sted de 8-9 km. Sent på aftenen kom han hjem igen med rebet over nakken hvori hang to 8 pd. Rugbrød. Det gik ikke så hurtigt som om morgenen, og heller ikke så lige. Balze havde haft en god dag sammen med vennerne fra Trige. Han havde 2 piger med konen. De besøgte faderen, når han havde fødselsdag. Det første de foretog sig, var at gøre rent og skifte betræk. Det med rengøring tog Balze ikke så nøje. De tog lagner og gardiner frem fra skufferne, og der blev pænt og hyggeligt i det lille hus. Men Balze var sur! Det var helt unødvendigt og spild af resurser. Det første han gjorde, når børnene efter et par dage var væk, var at putte alt tilbage i skufferne igen.

I det næste hus boede Jens Mikkelsen. De havde en voksen søn, jeg tror han hedder Anker. Jens arbejdede på fabrikken i Hinnerup. De solgte til godskarlen, som han blev kaldt. Jeg har aldrig hørt hans rigtige navn. Der var et par piger, ca. på min alder, vi gik da i skole sammen. Det var også et gammelt lavt bindingsværkshus, som i skrivende stund er bleven meget flot restaureret.

Den næste beboer boede i en gård. Marie og Jens Jensen havde 4 piger, og de fulgte i alder sammen med mig og mine 3 søstre. Inga som jeg gik i skole sammen med, havde en morsom oplevelse, syntes vi begge, da vi blev ældre. Vi var til juletræsfest i skolen, og efter at juletræet var båret ud, spillede musiker Jensen fra Hinnerup, op til dans. Jeg kunne godt lide at danse, og navnlig med Inga, da hun var god til at danse. Bedst som vi svang os i en rask reinlænderpolka, faldt vi begge to midt på gulvet, og meget uheldigt, for jeg landede lige midt på hendes mave. Næ, hvor folk lo, for øvrigt også Inga, medens jeg, der var meget genert, blev meget rød i hovedet. Det var ikke så lidt, jeg måtte høre fra de andre drenge, om den danseaften. Alle børnene kom meget ned til mine søstre. Jens kørte grise til slagteriet i Hadsten for at tjene en ekstra skilling, da det var en forsømt og dårlig gård. Begge var fra gode gårde og hjem, så det har været strengt for dem, at se deres tilbagegang. De måtte da også sælge gården i kriseårene, og flyttede til Mette Maries hus i Haar som lejere. Der boede de til Jens Jensen døde, hvorefter Marie flyttede til en datter i Aarhus.

Næst efter Jens Jensen boede murer Madsen og Marie i et rødt murstenshus, der blev bygget i 1866, da 3 gårde brændte. Jens Jensens blev bygget op på stedet. Haar Nedergård blev flyttet til, hvor den nu ligger, og Bredegård til sin nuværende plads. Murer Madsens hus er bygget på et hjørne af Haar Nedergårds jord, og så vidt jeg har hørt, af noget fra et hus, der lå under gårdens skov, der da blev nedbrudt. Disse 3 gårde

var sammenbyggede, og brændte altså samtidig. Murer Madsen og Marie var dengang ældre mennesker. Han var kampestenmurer, hvilket betød, at han byggede huse af tilhuggede kampesten. Flade på den indvendige, og den udvendige side, og fyldt op med mørtel i midten. Det var allerede dengang et hensygnende erhverv, som næsten ikke blev brugt mere, kun til reparation af eksisterende kampestenhuse. Selv om murer Madsen var gammel, gik han lidt ud at mure. Hos min far byggede han et hønsehus på 30 kvadrat meter i 1923. Hans kone Marie gik ud at hjælpe ved gilder i byen, ligesom hun hjalp ved vask. Hun tyndede roer, ved høstarbejde og lignende. De havde 2 geder, der stod tøjrede i vejgrøften, og så havde de høns. Marie er den eneste i Danmark, jeg har set, der har sanket aks på marken efter høst. De havde flere børn, og de fleste havde det godt, men en søn, Jonas, gik det ikke så godt. Han var stor og meget mørklødet, og jeg var vist lidt bange for ham. Han var noget af en børste, der ikke kunne holde et fast arbejde ret længe af gangen, så hans familie var meget fattige. Kommunen satte den gang arbejdsløse til at slå skærver til vejene. Jonas kom også til at slå sten, og jeg husker tydeligt, hvordan han stod og svingede den store mukkert, medens sveden drev af hans nøgne overkrop. Han havde ikke evnen til at se, hvordan stenen skulle ligge, for at den faldt fra hinanden, men slog så længe på stenen, til den blev varm og faldt fra hinanden. Når så en sten var alt for genstridig, kunne en lille splejset mand, slå den i stykker, blot ved at dreje den rigtigt, og med et par små slag kløve den. Min aversion mod Frelsens Hær, tror jeg at Jonas har lidt skyld i. Han blev medlem af Hæren, og skulle gå rundt og sælge deres blade og lignende ved dørene. Det varede ikke længe, for han glemte at afregne, og så blev han smidt ud af det uniformerede korps. Murer Madsen og hans kone blev begge meget gamle. Marie døde først, og kort efter blev han syg, og kom på fattiggården i Over Hadsten, hvor han døde en uges tid efter, vist nok 92 år gammel.

I min barndom boede i den næste gård, Bredegård, Emma og Ole Olsen. De købte gården af et par unge mennesker fra Lisbjerg. De boede kun i Haar i en 3-4 år, men kunne ikke få det til at løbe rundt, og besluttede at rejse til Amerika, altså løbe fra deres forpligtelser her i Danmark. Med sig tog de deres ældste barn, men lod en lille en på knapt et år blive. Min mor har fortalt mig denne sørgelige historie. En dags tid før de rejste til Amerika, var konen nede hos mor. Hun spurgte, om hun ville se op på deres gård, dagen efter ved aftenstid, da det ikke var sikkert, de nåede at komme hjem før sent, hvilket mor lovede. Da hun kom der op dagen efter ved aftenstid, for at spørge pigen, hvordan det gik, var pigen meget forvirret, og fortalte hvordan de grædende havde sagt farvel til barnet og hende, og nu havde hun fundet et brev, der var adresseret til konen forældre. Folkene fra Lisbjerg kom ned til mor og fortalte, hvad der var sket. I brevet stod, at de ikke havde set anden udvej end at rejse til Amerika, og se at skabe sig en ny tilværelse i det nye land. De følte ikke at de kunne have den lille med nu, så de regnede med at barnet kunne være hos bedsteforældrene indtil videre. Det var et slemt chok for forældrene til disse mennesker. Om de unge senere sendte bud efter deres barn, eller selv hentede det, ved jeg ikke. Tilbage til Emma og Ole. De havde en søn ca. på min alder, og vi legede en del sammen. Ole og Emma var meget selskabelige, og var begge glade for at spille kort. Ved kaffe og spisegilderne i byen, hørte man jævnlig Emmas glade friske latter, når der var faldet en ordentlig bet. Hun var en humørspreder. Senere solgte de gården, og flyttede til Bjerregrav. Peter som sønnen hed, og en bror købte den senere, da Ole døde, af moderen. Efter kort tid solgte Johan sin halvpart til Peter, der ikke var gift, og Emma blev hos ham som husholderske. Efter hendes død flyttede Peter til Hobro.

Den næste gård var i 1920 skilt fra Ole Olsens gård Matr.nr.4a, så den havde nr.4b. Møller og hans kone havde haft en større gård, som de måtte sælge, hvorefter de købte Haarvejsgård. De havde familiemæssige forbindelser både til Kærbygård og Kolkærgård. Da gården var fraskilt i 1920, var det en murermester Chr.

Lerbjerg fra Vitten, der ejede gården oppe i Haar, og delte den, hvorefter han solgte hovedparcellen, for øvrigt til Lisbjerg-familien. Lerbjerg var en meget dygtig muremester, der var kendt for sit gode arbejde rundt på egnen. Man kan tydeligt her se, hvor han havde bygget. Navnlig hans stuehuse, kan man kende. Han benyttede en ganske bestemt byggestil, og der var noget gedigent og flot over disse huse. Gården her nede byggede han nærmest i sin fritid, og det tog mindst 2 år, inden han var færdig med den. Jeg kan endnu se for mig, når hankørte ned af grusbakken over for vores gård på vej for at inspicere arbejdet. Benene gik som trommestikker for at følge pedalerne på den gamle fastnavede cykel. Hjertet sad mig i halsen, hvordan går det dog, når han når ned for bakken, hvor der altid var en masse løst sand, men det gik godt hver gang. Møller og hans kone kom en del sammen med min far og mor. De havde kun et barn, en meget køn pige, der hed Ellen. Hun og min søster fulgtes ad til Hinnerup Realskole, ligesom de legede meget sammen. Jeg tror nok, jeg var lidt småforelsket i hende, og ville gerne lege med de to, men dette pattebarn ville de selvfølgelig ikke have med, jeg var 4 år yngre end Ellen, og det er meget i den alder. Familien Møller var nogle glade og festlige mennesker, og jeg syntes, det var hyggeligt, når vi var sammen med dem. Møllers havde en Ford T med kalesje. Der var ikke mange biler i 1923, så jeg var meget benovet, hvis der faldt en køretur af. Far og mor var altid til Rebildfest, og Møller lovede at køre der op. Det var dejligt vejr, og de nød rigtig turen. Ned af bakken gennem Rold Skov, bedst som det gik strygende, sagde Møller pludselig til far: "Hvad pokker, Schøler, kan du se de hjul der, det ligner sku da et af mine". Ned langs bilen løb nok så flot et af baghjulene til bilen. Skruerne havde løsnet sig, og så katastrofen. Så længe bilen var i fart skete der ikke noget, men da den gik i stå, sank bagenden af den stille og roligt til jorden. Med andre ord, efter at hjulet var indfanget og påsat igen, fortsatte turen til Rebild, uden flere uheld. Møllers var vant til større forhold end på den lille gård, og økonomien kunne ikke hænge sammen, så de solgte gården, og rejste til Amerika, og vi har aldrig siden hørt fra dem.

Niels Jensen fra Matr.nr.3a, i 1926 solgtes ca. 40 td.l. fra til 4 husmandsbrug. Nogle af køberne var det man kalder selvbyggere. De havde en lille maskine til at lave cement sten med. De var nok fattige, og skulle spare, også på cement. Alle fik dog bygget, en et vinkelsted, og de tre andre med fritliggende stuehuse. De få spareskillinger de havde, og måske godt og vel, gik til byggeriet og besætning og maskiner. Det var trange kår for dem, men folk var nøjsomme, og de kunne leve på en sten, som man sagde. De tre af dem gav ret hurtigt op i de slemme kriseår, men en blev ved ejendommen, lige til de døde, først manden, og flere år senere konen. Det er ret enestående at en familie, hvor der efterhånden kom 11 børn, kunne leve på en lille halvdårlig ejendom på 10 td.l. Da stedet hvor disse ejendomme ligger er ret ensomt, og kun en vej fører dertil og fra, var der ret hurtigt efter byggeriet der, et vittigt hoved, der døbte vejen Sahara.

Den første ejendom vi kommer til, byggede Jens Andersen, en dræningsgraver fra Hinnerup, gift med muremester Kresten Hvid fra Hinnerup. Han opgav ret hurtigt, og gik tilbage til sit gamle erhverv.

Den næste byggede Gunnar og Lilly Nielsen. Det var dem, der blev på stedet hele deres liv. Gunnar supplerede sin indkomst ved lidt vognmandskørsel, og ved at køre mælk til Haldum mejeri. Det var ikke meget, han tjente ved det. Hestene skulle jo have mere foder, og vogn og seletøj reparerer. Samtidig gik han ud og arbejdede på gårdene i Haar. Der kom efterhånden 11 børn, og efter deres konfirmation, kom de ud at tjene, for det meste også i Haar. Her på gården har der været 5, nogle i flere år. Da Haldum mejeri blev nedlagt, blev Gunnar næsten fast daglejer hos mig. Han var en stille og rolig mand, der passede sit arbejde, og det samme var børnene. Det menneskemateriale, der kommer fra sådanne hjem, som dem i

Sahara, vil samfundet komme til savne. Alle børnene fra disse 4 hjem har det godt, og er estimerede mennesker, hvor de bor.

Den næste, der byggede dernede, var Magrete og Anton Alsen fra Haar. De boede i et hus i Haar, hvor alle børnene var født, og jeg havde gået i skole med 3 drenge og en pige. Jeg kom meget op til dem i Haar at lege. Det jeg husker bedst ved dette hus var, at de i den ene ende havde en gedestald, hvor der stod 2 geder og en gedebuk. Det var vel nok praktisk, men hvor det lugtede af ged over det hele. De begyndte at bygge. De byggede af cement sten, som de selv lavede på en lille maskine, hvorefter de lod sol og vind tørre dem, inden de blev brugt som mursten. Det tog lang tid, og der blev vistnok sparet på cementen, der ellers ikke var ret dyr dengang. De fik et par små russerheste, et par køer, og gederne havde de. Samtidig fik de købt nogle få maskiner. Det meste på kredit. Jeg husker de havde en lille håndtrukken pigtærsker med håndsving i begge sider, og jeg har hjulpen til, når de tærskede. Han lånte en rensmaskine til rensning af kornet. Han havde også en håndtrukken hakkelsesmaskine. Alt af den slags var små, brugte ting. Anton – Alsen kunne ikke klare problemerne, og ejendommen blev taget fra ham, hvorefter han flyttede tilbage til Haar. Han var meget bitter over, som det var gået Magrete og ham, og han lovede, at nu skulle kommunen komme til at føde familien her efter. Jeg tror også, at han holdt sit løfte. Den nye ejer var Sofie og Jacob Kristensen. Det var et par meget dygtige og sparsommelige mennesker, som alle kunne lide. De havde 3 meget dygtige børn, som alle har det godt. For få år siden døde Jacob, og kort efter solgte Sofie, og flyttede til Hinnerup.

Den fjerde og sidste ejendom blev bygget af en ungar, der havde været kontrolassistent. Jeg husker ikke meget til ham, da han meget hurtigt solgte, ja så vidt jeg husker inden ejendommen var helt bygget færdig. Køberen var en svoger til Anton Alsen, Peder Madsen. Han havde været fodermester i flere år, og havde ved meget stor sparsommelighed, fået lagt lidt penge til side, nok til køb af ejendommen. Peder Madsen og hans kone var som sagt meget sparsommelige. De brugte næsten ingen penge hos købmanden. De lavede selv smør, ost, mel, kartoffelmel. Flæsk og mælk havde de også fra ejendommen. Det eneste de skulle købe var lidt tøj, gummistøvler, træsko og lidt krydderier. Jeg husker en gang han var indkaldt til skattevæsenet. Han var meget vred. Hans personlige forbrug var på ca. 1150 kr. Det var ikke mere end en trediedel af hvad andre brugte. Han viste dem sin brugsbog, hvor tallene stod, og han havde ikke handlet andre steder. Det hjalp ikke noget. Det skattepligtige beløb blev fordoblet, uretfærdigt, men der var ingen kære mor. Skattemyndighederne troede ikke nogen kunne leve for så lidt. Peder Madsen blev gammel inden familien solgte.

Nu skal vi tilbage mod Haar, og den første beboelse er Haar Nedergård, der ligger på modsatte side af vejen, som vi hidtil har mødt. Den har Matr. nr. 5a. Oprindeligt lå den oppe i byen, klods op af Matr. nr. 4 og 6a, men ved den før omtalte brand i 1866, blev den flyttet ud på sin mark. Den blev bygget her ved en meget gammel vej til engene og over et vadested til Haraldslund, måske forbindelsesvej fra denne gård og til en anden stor gård, Egelund, som sagnet fortæller, har ligget i Haar eller i et trebundet sogneskel, her eller i Sandby. Hvem ved? Vejen går ned gennem en slugt med navnet "Frygis hvøl", skoven hedder "Frygis Bjerrig", og ovre på naboens mark ligger "Frygis Høv". Sikke en kæmpe, der har boet her i nærheden, i længst forsvundne dage. Min far og mor, Inge Marie og Jens Schøler, mageskiftede Haar Nedergård med min moders fødehjem i Vitten i 1909. Mor er enebarn fra en lille ejendom på 8 td.l. ved Snestrupvej. Bedstemor og mor drev efter min morfars død i 1898 selv ejendommen med en lille hest og en ko, et efter vor tids mening, et højest besynderligt forspand. Efter giftermålet i 1901, købte far to mindre ejendomme

til, så der blev 21 td.l. Min far var fra Tinning, hvor bedstefar havde en gård på 70 td.l. Han var en dygtig landmand, havde stor besætning, ca. 40 køer, og moderne maskiner. Han havde den første mejemaskine i lang omkreds, ja, der var en hel folkevandring, første gang den skulle køre. Far havde 7 søskende, der alle rejste til det forjættede land, Amerika, men ingen fandt guld derovre. Skade. Min mors hjem var et godt hjem. Foruden det lille landbrug, havde de to væve, som gav dem en god skilling. De var sparsommelige, og havde nok lidt på kistebunden, som man siger. I 1909 mageskiftede de de to gårde. Det vil sige, at man byttede jord og bygninger, dyr og redskaber, ja selv kakkellovne byttede man. Man overtog hinandens faste gæld, og så måtte far give 1500 Kr. i bytte. Gården i Haar var på 70 td.l. Meget forsømt både hjemme i husene og i marken. Siden 1885 og til 1909 havde der været 9 forskellige ejere, som alle måtte sælge. De flyttede til december termin den 11. Stuehuset skulle tækkes med det samme, og også nogle af udhusene. Det kneb med at skaffe tækkehalm. Der var ikke nok rughalm, så det måtte købes. Det var et værre fallitbo, de kom til. De flyttede fra en meget god gård på 21 td.l., hvor de kunne føde 23 køer, 3 heste + opdræt, til en dårlig og forsømt gård på 70 td.l., hvor der intet foder var tilbage, så de halve af køerne måtte sælges. Intet under at min mor græd sine modige tårer, da hun med flyttelæsset kørte mod Haar. Bedre blev det ikke, da de kørte ind i gården, og en af nabokonerne bød dem velkommen med disse ord: "Ja, valkommen da te Haar, A hår bøjen manne valkommen hæ i di sist or, å så forval ijen, gu ved, hva ti a ska sæj forval te jæ". Ak ja, tankeløshed af en ældre kone, eller hvad? Godt hendes ord blev gjort til skamme. Trods svære år, både i begyndelsen og under krisen i trediverne, blev gården næsten ombygget, 20 td.l. købt til, der blev stor husdyrproduktion, så jorden blev givtig, og tredje generation har nu gården.

Næste hus på venstre side boede Mons Posten. Det er et gammelt lavt bindingsværkshus, både indgangsdøren og andre døre og loftsbjælker. Som navnet siger, var Mons post. 6 dage om ugen gik han, der var en meget lille mand, til Hinnerup og hentede sin post. Derpå vandrede han med stok i hånden til Spørring, der var hans distrikt, og delte posten ud, og derpå tilbage til Hinnerup for at afregne, og tilbage til Haar. Jeg gad nok vide, hvor mange km. det blev hver dag, men det var mange, gennem det meste af et menneskeliv. Hvor langt mon han kunne være nået ned i Afrika med sine store spidse træsko på? Hans kone hed Andrea. Hun var nok lidt sygelig anlagt, hvad Mons tit fik at vide af hende. Hun var nok ikke for god ved sin mand. Når han kom hjem fra sin posttur, skulle han passe hende op, så heller ikke hjemme havde Mons det for godt. De havde en syg søn, og til ham var der bleven bygget et lille lysthus i haven. Efter at Mons var holdt ved postvæsenet og gik hjemme, blev han syg, og måtte ligge i sengen med nogle slemme tørre hoste. Det kunne ikke undgås, at Andrea blev vækket om natten, og det kunne hendes sarte helbred ikke tåle, så hun mente at Mons hellere måtte flytte ud i lysthuset, der forstyrrede han ingen. Mons flyttede selvfølgelig der ud i det kolde rum, hvor han så døde kort tid efter. Den meget syge Andrea blev for resten over 90 år gammel.

I næste hus boede Pie Skødt og Marie. De var forældre til Lindhardt, vores købmand, der var eneste barn. Pie havde været vognmand i sine yngre dage, men flyttede til Haar, da sønnen købte købmandsforretningen. Marie gik ud som kokekone i byen og omegnen, og Pie var daglejer rundt på gårdene, når der var noget arbejde. Den gang holdt man ikke op med at arbejde ved 67 års alderen. Hvis man kunne, var man nødt til at fortsætte, så længe man kunne med lettere arbejde. Da Marie døde, giftede han sig med en ældre enke fra Aarhus, men hun døde også fra ham. Han prøvede da med forskellige husholdersker, men det gik ikke så godt, og de sidste år boede han alene. Han blev meget døv og næsten

ikke til ta tale med de sidste år han levede. Pie arbejdede en del i mit hjem. Han gravede min mors have, beskar frugttræerne, og lignende. Også lettere arbejde som muldskud spredning, køre imellem når vi brugte 3 vogne o.s.v., men selvom han havde været vognmand, var han ingen god kusk. Han kørte med slappe tøjler.

Så kommer vi til smedehuset. Det ligger på byjord. I min barndom boede den gamle smedemester W.C. Sørensen og hans kone i huset. Det var 2 små gamle mennesker. Sørensen havde været smed i Hinnerup fra 1876, og havde på et tidspunkt købt den gamle bysmedje i Haar. Han havde været en initiativrig mand, der i Hinnerup byggede nyt smedehus. Der var oprindeligt smedje i kælderen under beboelseshuset. Der var også et lille bindingsværkshus, som blev flyttet til Haar, da der også der var en smedje i en halvkælder i den ene ende af beboelsen der. Senere overtog hans søn begge smedeforretninger med hovedforretning i Hinnerup, og besøgte 2 dage om ugen i Haar. Den tid han levede i Haar, kan jeg huske, at han lavede træskoringe til vore spidse træsko af kasserede hestesko, og derved gik han smedelærerdrene i bedene, da det ellers var deres måde at tjene en ekstra skilling på. Den lille smedje var samlingssted for folk, når smeden var i byen. Så diskuterede man nyt fra egnen, politik og lignende, og der blev også hentet nogle øl, eller som man sagde, "Bayersk Øl", ved købmanden. Både den gamle og den unge smed var begge ret hidsige af blodet. Selvom det var en tjans at trække til smed med den røde, når hun skulle skoos, skulle vi være meget heldige, hvis vi kom hjem uden at have fået en røffel af smeden, af den ene eller den anden grund. W.C. Sørensen og hans kone førte et stille liv uden at blande sig med andre folk i byen. De døde begge i en meget høj alder. P.S. Han var for øvrigt den første smed i Hinnerup.

Lidt bag i byen ligger Matr.nr.7a. I min barndom boede Stine og Kresten Pedersen der. Kr. Pedersen plejede at sige, at han var den eneste gårdejer i byen. Og det var rigtigt nok, han havde ingen gæld i gården. Nogle år i forvejen havde han solgt gården til en ejendomshandler. Han købte en anden gård i Grundfør, men fortrød handelen. Nu ville han gerne tilbage til gården i Haar, og det kom han også. I mellemtiden havde ejendomshandleren byttet noget om på jorden. Han lå samtidig med Matr. nr.6a og fra den solgte han 19.td.l. til min far. Tog det bedste jord fra den samme gård og lagde til Matr.nr.7, hvorfra han havde udstykket 4 statsejendomme, således at da nu Kr. Pedersen købte den tilbage, kunne han købe kontant. Det var en god handel for ham, da han nu havde indermarkerne til 3 gårde i byen, og var sluppen af med den noget ringere ydermark. Kr. Pedersen døde som 60 årig, og enken drev den videre med stor dygtighed, indtil sønnen Peter ved sit giftermål overtog den. Der var 4 piger og 1 dreng deroppe, og pudsigt nok passede de også i alder med mine søskende og mig. Peter og jeg var ca. lige gamle og legede meget sammen som børn, og blev naboer i mange år som voksne. Både Peter og Karen er døde for flere år siden, i en alt for ung alder.

Det næste hus var et kampestenshus. I det boede en enkemand, der hed Niels Peder. Han var vel 75 år det første jeg husker ham. Han var en rar mand, der kom en del hos os for at lave småreparationer og lignende. Han kunne snakke med børn, og jeg fulgte ham som en skygge, når han var her. Han blev også meget gammel, langt op i firserne, inden han døde.

Det næste hus var oprindeligt stuehuset til Matr.nr.8a fra da den blev udflyttet efter en stor brand i Haar. Der boede Stine og Pie, samt en lille køn plejedatter, lidt yngre end mig. Pie og Stine flyttede siden til Sandby, hvor Stine blev centralbestyrer til sin død, og Pie var lidt fotograf, og medhjælper i centralen. Da de rejste fra Haar, købte Hans Ingemann huset til fodermesterhus, så det igen kom til gården.

I det næste hus boede Alsen, som jeg har skrevet noget om. Huset var den ene halvdel af stuehuset fra en gård matr.nr. 9, som efter branden var flyttet ud på marken. Som skreven, havde Alsen nogle børn på min alder. Da jeg var ca. 9 år, kom Ejnar en dag ned til mig, og vi blev enige om, at vi skulle prøve at ryge. Købmanden havde nogle små kridtpiber til 10 ører stykket. Vi fik samlet nogle 1 og 2 ører sammen, og gik op og købte os en hver. Tobak var nemt at få hjemme i far tobaksbord, noget groft skåren Melage, lidt i lommen, og så gik vi ned under skoven. Vi var nogle farlige karle til at begynde med, men pibetobak i små utilrøgede kridtpiber, skal man vænne sig til. Resultatet var selvfølgelig, at vi blev meget syge og kastede op. Da det blev bedre med os, luskede vi hjemefter og krøb i seng. Alt blev selvfølgelig opdaget, og jeg fik en endefuld, og måtte love aldrig mere at ryge, eller gå med tændstikker.

Karoline boede i den anden halvdel af det gamle stuehus til Mons Thommesens hus. Det var adskilt med en brandmur fra naboen. Karoline var en meget lille kone, der gik rundt som kokkekone. Hun syede for folk, og jeg holdt meget af hende. Hun var sådan en slags altnuligmand/kvinde rundt på gårdene. Hos hende boede en ungarl, malermester Kristoffersen, en meget dygtig maler, der nærmest var en kunstner på sit felt. Sikke marmoreringer han kunne lave. Kristoffersen boede hos Karoline til han i 35 års alderen giftede sig og flyttede til Hinnerup. Karoline var søster til Søren Skødts kone. Hun boede i huset til sin død, hvorefter Alsen flyttede ind der.

I det sidste hus på venstre side i byen boede Mette Marie, enke efter Mølleren på Rampis Mølle, og halvsøster til Hans Pedersen. Det var en stille og rolig kone, der mest holdt sig for sig selv, og det er ikke ret tit jeg har talt med hende. Hans Pedersen skriver i sin dagbog, at han var til sølvbryllup i Rampis Mølle, og der var over 100 køretøjer der. Sikke et sølvbryllup. I huset var der ca. 1900 en ældre dame, der holdt skole der, og da hun holdt, blev Haar skole bygget. Da Mette Marie døde arvede Hans Pedersen huset, delte det i 2 lejligheder og lejede det ud. Senere solgte han det til Horn Andersen.

Som jeg før fortalte, blev der fra Kr. Pedersens gård udstykket 4 ejendomme. De lå 2 på hver side af Grundfør-vejen. Nærmest Haar skoven boede den gang Karoline og Søren Mortensen. Søren havde haft en lille ejendom, der lå neden for banen over for Lynet. Både den og Lynet er udstykket fra Taastrupgård. Ejendommen Søren havde, kom tilbage til Taastrupgård, da Søren flyttede til Haar. De havde det meget fattigt, og Søren fik ikke altid, det han kunne spise. Derfor var han meget glad for mad, og det var rent utroligt, hvad han kunne sætte ned, når han "tilfældigt" kom på besøg lige ved spisetid. En gang imellem slog det klik for ham, og han måtte en tur til Risskov. Første gang det skete, blev han meget vred på sin nabo Chr. Andersen af følgende grund: Naboerne opdagede at han var bleven sær, og at han gik rundt og truede sine uvenner på det grusomste. Doktoren vidste ikke hvordan, han skulle få Søren til Risskov, men fandt så på at ringe til Chr. Andersen om hjælp. "Jo, sier do, faktisk forstoe do, det ska a nok klar" sagde Chr. Andersen. "A invitirer ham te sup ud på Jylland i Aarhus". Christian mødte Søren, og spurgte ham om han ville med til Aarhus og have suppe, hvad han selvfølgelig gerne ville. De kom godt afsted, men så begik Christian en fejl. I Skejby drejede han mod Vejlbj. "Hva fanden er det for en vej til Aarhus" spurgte Søren. "Ja, jeg har lige et ærinde der ovre" sagde Christian, men da de så kom ud på anstalten, og Søren fandt ud af, at han var bleven snydt, blev Søren meget vred, og han glemte aldrig, hvordan Christian havde snydt ham. Søren blev for resten glad for at være på Risskov, for der fik han hver dag, det han kunne spise, og når han selv kunne mærke, at den var ved at være gal igen, tog han selv derud og meldte sig. Da hans kone døde solgte han ejendommen og flyttede til Haar i det hus, hvor Alsen havde boet. Der boede han i mange

år, og næsten altid i klammeri med naboerne. Der tog han sit eget liv ved hængning. Han havde for os at se et sørgeligt liv. De havde flere børn, men jeg kendte kun den yngste, en meget køn pige, som vistnok også tog sit eget liv.

Ved siden af Sørensen ejendom lå A.P. Pedersens ejendom. De havde 2 drenge på ca. min alder, og de gik i Haar skole. Der var flere børn, en pige Gerda, blev gift med Jens Knudsen, Dutholm. Det var et par arbejdsomme folk, som blev boende der, indtil en søn, Karl overtog den.

På den anden side af Grundførvejen boede Henrik Laursen Jensen. De havde en søn, meget yngre end mig, der blev postbud, og boede på Tinning Hede. Nu bor han i Hinnerup. Henrik solgte ejendommen, jeg tror nok til udstykning, og flyttede til Foldby.

Ved siden af Henrik boede Chr. Andersen. Samtidig med, at han drev sin ejendom, var han handelsmand, og handlede med grise og køer. Han var en meget dygtig handelsmand. Han var som sagt den fødte handelsmand, og tjente mange penge, men da han samtidig var selskabsmand, og måske var lidt glad ved de våde varer og de søde piger, skulle der også mange til. Det skete nogle gange, efter en tur til Aarhus eller Randers, at han blev rullet, som man siger, af disse "søde piger", og hver en klink var borte. Til sidst blev det konen for meget, og hun jog ham hjemmefra. Christian flyttede ud til en dame i Aarhus, han kendte, og i løbet af kort tid, havde hun blanket ham totalt af. Hun havde haft en glad tid, men da pengene var brugt, smed hun ham også ud. Christian vendte tilbage til konen, og lovede bod og bedring. Da han ingen penge havde at handle for, prøvede han med lidt arbejde hist og her. En dag kom han op til min far, og spurgte på arbejde. Han kom til at tynde roer, men da han havde gået der et par dage, og ikke rigtigt havde tjent noget, kan jeg huske, at far sagde: "Det her duer du sku ikke til Christian, du sulter jo ihjel på den måde. Vil du ikke til at handle igen, for det kan du". "Jo, det vil jeg gerne, men mine penge er det satans kvindfolk rendt med, og så kan jeg ikke købe noget, og komme i gang med". "Det er der råd for, Kristian, hvis du vil love at holde op med dit kvindfolkesjov, så kan du låne 500 Kr. af mig, for det er noget jammerligt noget, at se dig tynde roer. Når du kan undvære pengene, kan du komme med dem igen". Der gik ikke mere end en 2-3 uger, så havde far sine penge igen, men det med kvindfolkene, blev det nu ikke så meget bedre med. Sidste gang han blev rullet, var han over 75 år, og da var han særlig ulykkelig, for da havde "det satans kvindfolk smidt hans konfirmations klok i havnen", og det syntes han var ondt gjort. Kristian blev ved at handle, næsten til sin død, da han var over 80 år gammel. En overgang handlede han sammen med sin søn, og han skulle overtage forretningen efter ham, men han havde ikke faderens evner, så efter nogle få år holdt han op, men Kristian fortsatte, Han var en festlig type, og rundt på markedspladserne var der altid skæg og ballade, hvor han stod. Når han sådan skulle tænke sig lidt om, lød det gerne: "Ja, sier do, altså forstoer do, faktisk do ved", så havde han regnet ud, hvordan den skulle skæres. I det hele taget er det et døende fag, der i løbet af få år ikke er mere. Ejendommen er i dag udstykket til parcelhuse.

På ejendommen Gødvad, en ejendom på Nørregade matr.nr. 15 på Nørregade boede Kirstine og P. Madsen. Det var et sjovt par, som, selv om de boede på Haar mark, kom sammen med os i Haar. Gården havde ligget i Haar by en gang, og som følge deraf, havde de tyreengen neden for Sahara. De kom tit kørende igennem Haar på vej til engen, altid begge to, og Kirstine kommanderede hele tiden med manden. De boede på ejendommen til de døde. Kirstine blev meget gammel. Al jorden er nu udstykket, og bygningerne væk.

Inde i den gamle købmandsgård på hjørnet af Nørregade / Vestergade boede Klaus. Han var meget gammel, det første jeg husker. Han drev en halv snes td.l. langs Nørregade mod Haar. Han var meget gammeldags. Han tærskede med plejl, og såede roer på kam omkring 1930. Når jeg kørte til skole i Hinnerup, hørte jeg hele vinteren plejsslagen fra udhuset, hvor nu Kaj har værksted. Det var et rigtigt gammelt landbrug. Mælken solgte han ved stalddør. Jorden blev, som noget af det første, solgt til huse.

Gartneriet "Myosotis", der ligger ved Nørregade, ejedes af en bror til Jeppe Aakjær. Det var et frilandsgartneri med et par små drivhuse. Der var køer og grise, som til et almindeligt landbrug. De havde en datter, Ingrid, som kom sammen med min mindste søster Esther. Det er ikke meget, jeg kan huske derfra. Senere solgte Aakjær til gartner Slot, og flyttede til Vejlbj. Nu er bygningerne der ikke mere, men jorden er bebygget med parcelhuse.

Så kommer vi til landbruget, hvis ejer var købmand Johs. Sørensen. Han havde en stor grovvarerhandel i Hinnerup, der hvor nu Brugsen ligger. Han havde købt en ejendom, hvor gården lå, og købt 2 andre til, så gården blev på 35 td.l. Da han til tider kunne købe billigt korn, ville han slev bruge dette, og byggede en svinestald til ca. 600 fedesvin neden for Nørregade. Det var mange svin på et sted i 1923. Jeg tror nok, det var den første svinefabrik her på egnen. Senere solgte han gården til Jepsen, der solgte til Julius Jensen, før Grundfør Mølle, som solgte til udstykning, og nu er alt bebygget. Svinehuset beholdte han i mange år, til kort før anden verdenskrig. Johs. Sørensen var en meget dygtig og driftig mand, hvis betydning for Hinnerup ikke må glemmes.

På Haarbakken ligger Bjergegård matr.nr.9a. Den ejedes af Anne Marie og Hans Ingemann. Det var Anne Maries fødehjem. Hendes far Chresten Rasmussen var en stovt gammel bondemand, og nærmest en slags sognekonge. Han var veteran fra 1864, og derud fra, har jeg et morsomt minde at fortælle. Kort efter at far og mor var flyttet til Haar i 1909, kom der en dag en ældre rank mand, for at besøge dem. Han begyndte sådan: "Go daw, a æ Chresten Rasmussen, a kjen di fåe, Inge Mari. Han va en brav kål, å vi kom sammen mæ jæ. Væl I kom nie å besøg vos po tise aften te en kop kaffe"? Chresten Rasmussen og mors far Søren Sørensen havde ligget ved samme regiment under krigen i 1864, og var bleven venner, derfor denne invitation. På den måde kom mine forældre hurtigt til at kende byens folk, da det ikke var almindeligt at invitere folk fra denne gård. Man vidste aldrig, hvor længe de blev boende, men når Chresten Rasmussen havde inviteret, var man accepteret i byen. Ane Marie og Hans Ingemann havde en søn Chresten, som var på alder med min søster Kirstine, og de blev senere gift og overtog gården, mens hans forældre byggede en villa på marken ved Nørregade, hvor de flyttede ned. Min svoger Chresten døde efter få år af børnelammelse, hvor efter min søster drev gården med forskellige bestyrer. Da Hans Ingemann døde, forpagtede hun gården ud i 8 år, og flyttede selv ned i villaen. Da de 8 år var gået solgte hun gården og en grusgrav til henholdsvis kommunen og Peter Thomsen, Julius Jensens svigersøn. Hele gården på nær knap 20 td.l. er nu solgt til parcelhuse.

På vejen mod Haldum fra Haar ligger Haar Højgård, lidt fra vejen. Matr.nr.10a. Karen og Rasmus Brændstrup var de eneste i Haar, der var, hvad man kalder kvægopdrættere. Han havde en meget god rød stambesætning med, efter den tid, stor ydelse og fedtprocent, og solgte også enkelte avlstyre. De havde mange børn, og alle meget dygtige, lige som forældrene. Rasmus faldt i 1938 ned fra et hølæs og slog sig ihjel, i en alt for ung alder. Karen drev så gården videre ved hjælp af sine børn i mange år, indtil Knud

giftede sig og overtog gården, og Karen flyttede til Hinnerup. Rasmus var en stille mand, der tænkte sig godt om, inden han svarede på spørgsmål. Et morsomt eksempel: Han havde en eng neden for vor jord, og en dag kort efter far og mor havde overtaget Haar Nedergård, mødtes de nede ved engen. I samtalens løb spørger min far Rasmus om, hvad det er for noget jord her ved engvejen, kan der gro noget på det, Rasmus? Rasmus tænker sig længe om, inden han svarer, og hvilket svar: "A hå ålle sit nod". En ret nedslående beskrivelse af ca. 4 ½ td.l. af Jens Schølers ny erhvervede gård. Haar Højgård er nu solgt til kommunen, og Knud har på jorden bygget sig en dejlig villa med den skønneste udsigt ned over Hinnerup-Søften området.

Lidt længere ned af vejen mod Hinnerup lå Ringshøj. Også en udflyttergård fra Haar matr.nr.9a. Her boede Jacob Steffensen og Ane. Jacob var en lille glad tyk mand, og Ane var også en glad og overmåde gæstfri kone. Som selskabsmennesker havde de en stor omgangskreds, og de var ivrige kortspillere. Jacob spillede lombre, og jeg synes endnu, at kunne høre hans glade latter, når der var faldet nogle store beter. Han havde den ide, at han ville være først færdig med det hele, enten det var forårsarbejdet, høst eller med vinterpløjning. Det gav vel af og til lidt bagslag, så han måtte høre for det af sine kolleger. Gården solgte de til Jens Eskildsen, og flyttede til Hinnerup. Jens Eskildsen solgte til kommunen, og hele gårdens areal er udstykket til parcelhuse.

Nu hvor jeg er bleven over 70 år, har jeg ment, at tiden var inde for mig, at nedfælde lidt på papiret om den by, og de beboere, jeg har kendt i de mange år, jeg har boet i byen, og enkelte ting af det jeg har hørt af ældre mennesker, jeg har mødt.

Det er slet ikke dækkende, men det er hvad, der har ligget øverst i hukommelsen. Hvis ikke der bliver skrevet om det nu, bliver det måske ret hurtigt glemt for eftertiden. En tidsepoke, hvor folk virkelig var fattige. Som I ved: Ingen fremtid uden fortid.

1.1.1991 skrevet af Aage Schøler

Digitaliseret efter originalen.